

בשלה ג

רעות דיום ששי ושבת) החליטו שיש לה-
קראו בשם זה; ואינו מובן: תיכף כשראו
בנ"י את המן בפעם הראשונה חקרו ו-
אמרו "איש אל אחיו מן הוא" וברש"י
"הכנת מזון", אלא שאז לא הי' בגדר
קריאת שם כהמשך הכתוב "כי לא ידעו
מה הוא", וכביאור רש"י "לא ידעו . .
שיקראוהו בשמו". ומה נתחדש להם
בינתיים שידעו והחליטו לקראו בשם
"מן"¹⁰?

ג) עד"ז קשה בהציווי להניח ממנו
"למשמרת לדורותיכם" – דלכאורה הי'
צ"ל הציווי בהתחלת ירידת המן, כשבנ"י
ראו שהקב"ה מכין להם מזון כו' [שהרי
זוהי כוונת הציווי ד"משמרת לדורותי-
כם", כמבואר בפרש"י ש"בימי ירמיהו
כשה' . . מוכיחם למה אין אתם עוסקים
בתורה והם אומרים . . מהיכן נתפרנס
הוציא להם צנצנת המן א"ל אתם ראו
דבר ה' . . ראו בזה נתפרנסו אבותיכם
הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון
ליראי'"] – ולא לאחר עד לאחר פרטי
המאורעות דיום ששי ויום השבת¹¹.

א. בפרשתנו, קרוב לסיום פרשת ה-
מן – לאחר סיפור הפרטים דירידת
המן ואופן לקיטתו, ופרטי המאורעות
דיום ששי ושבת, שבים ששי לקטו לחם
משנה וביום השבת לא ירד המן, עד
לסיום הענין ש"וישבתו העם ביום ה-
שביעי"¹² – נאמר: "ויקראו בית ישראל
את שמו מן והוא כזרע גד לבן וטעמו
כצפחית בדבש", ואח"כ בא הציווי ל-
הניח ממנו "למשמרת לדורותיכם גו"¹³.

וצריך ביאור:

א) מדוע המתין הכתוב בפירוש ותי-
אור המן ("והוא כזרע גד גו") עד לסיום
כל הענין, כולל מאורעות דשבוע ימים¹⁴ –
ולא פירשו בתחילת סיפור המן (וב-
פרט כאשר אמר משה לבנ"י "הוא ה-
לחם אשר נתן ה' לכם לאכלה")?

ב) ממש"כ כאן "ויקראו בית ישראל
את שמו מן" משמע, שרק לאחר כל ה-
מאורעות שבינתיים (כולל פרטי המאור-

(1) פרשתנו טז, יד ואילך.

(2) שם, ל.

(3) שם, לא.

(4) שם, לב-לד.

(5) שהרי תחילת ירידת המן היתה ביום א' –

רש"י פרשתנו טז, א.

(6) שם, טו.

(7) בראב"ע (שם, לא) "הנה הזכיר למעלה ה-
נסים שנעשו כמן ושב עתה לספר בשבחו". אבל
קשה לכאורה, כי מדוע לא נאמר זה לפני הוצאת ה-
נסים (לאחרי אמירת משה "הוא הלחם גו"), כב-
פנים. ובפרט שמפסיק הענין בסיפור מאורעות דיום
ששי (ושבת), שתיאור המן שייך לכאורה לתחילת
ירידת המן.

(8) ומביא ראי' מדניאל א, ה (וברש"י דניאל שם
"לשון הזמנה". אלא די"ל ששם אין צריך לפרש
"מזון", כי בזה המדובר בקרא. וראה סוכה לט, ב
ובפרש"י שם. וראה יונה ב, א. שם ד, ו-ח. ואכ"מ.
(9) ראה פרש"י (בראשית ב, יט): מיד בו ביום.
(10) וראה כלי יקר (פרשתנו שם, טו) וש"ך
ע"ה"ת (שם, לא) טעם ע"ד הרמז.
(11) פרשתנו שם, לב.

(12) ולכאורה דוחק לתרץ ע"פ פרש"י (שם, לג)
ש"לא נאמר מקרא זה עד שנבנה אהל מועד" (כי
לפני שנבנה אהל מועד לא שייך הציווי "הנח אותו
לפני ה'", "לפני הארון") ולכן מאחר הכתוב עד

זה שבתחילה אמרו בני איש אל אחיו "מן הוא" ("הכנת מזון") אין זה ב- גדר קריאת שם, אלא (הפכו) - שמחמת העדר הידיעה ("כי לא ידעו . . שיקראו-הו בשמו") כיון שהי' תיכף לתחילתו ו- עדיין לא ידעו מהות מזון זה ופרטיו, לכן אמרו רק "מן הוא", שיש כאן "הכנת מזון";

ורק לאחר שנגמר היקף (שבוע) שלם של ירידת המן (ובפרטיות - שני החלקים שבזה - ירידתו בימי החול, ושלילת ירידתו בשבת) - באה לבני ה- ידיעה (ידעו) והכרת המן, והיו יכולים לקרותו בשם (המורה על תוכנו ומהותו).

וזהו גם הטעם שתיאורו של המן ("כ- זרע גד גוי") והציווי ליקח ממנו "למש- מרת לדורותיכם" באו בכתוב רק לאחר הסיפור אודות העדר ושלילת ירידתו ב- שבת - בתחילה מסיים הכתוב הסיפור אודות ירידת המן (שזה מסתיים עם ה- סיפור ע"ד העדר ירידת המן בשבת, כנ"ל), ואח"כ בא תיאור המן עצמו (ולב- סוף - הציווי לדורות).

ג. ענין האמור, שהעדר ירידת המן בשבת אינו מסובב מאיסורי שבת, מובן ומוכרח הוא לפי שיטת רש"י בפרושו עה"ת, דמשמע שס"ל שכל ענין השבת נתחדש רק בעת ירידת המן:

לאחרי שלקטו בני המן כמה ימים, הרי ביום הששי לקטו לחם משנה ואז "ויבואו כל נשיאי העדה ויגידו ל- משה", ומפרש רש"י¹⁵: ויגידו למשה, שאלוהו מה היום מיומים, ומכאן יש ללמוד שעדיין לא הגיד להם משה

ועכצ"ל, שהמאורעות שבין התחלת ירידת המן לסיום הפרשה, כולל יום ששי ושבת - "הביאו" להבנת מהות המן ובמילא - בחירת וקביעות שמו, ולכן אף המתין הכתוב עד כאן לתארו ולצוות להניח ממנו "למשמרת לדורותיכם".

ב. ויש לומר נקודת הביאור בזה - שפרטי המאורעות דיום הששי ויום ה- שבת אינם דבר נוסף וצדדי בענין המן, אלא הם שייכים לתוכן ענין המן, וב- ענינו: גדרו של מזון זה מחייב שלא ירד בשבת.

כלומר: הטעם שהמן לא ירד בשבת הוא לא רק בגלל איסורי שבת הקשורים בלקיטת המן והכנתו (שלפ"ז ה"ז - רק ענין צדדי ואריא הוא דרביע עלינו, ו- מונע את ירידתו בשבת), אלא שזהו מ- צד המן, שתוכן ענין המן מחייב שלא ירד בשבת¹⁶ (וכדלקמן סעיף ד ואילך).

ועפ"ז - נמצא שעד השבת (שאז לא ירד המן ואכלו את ה"לחם משנה" שירד ביום הששי) עדיין לא נשלמה תכליתו של המן.

וזהו נקודת הטעם שקריאת שם "מן" ע"י בני היתה רק לאחר ש"וישבתו העם ביום השביעי":

לסוף סיפור ענין המן - כי מכיון שבפועל נכתב כאן בפרשת המן, הי' צ"ל כחוב לכאורה תיכף ומיד בסיפור התחלת ירידת המן (כבפנים). ועוד: מפשטות לשון רש"י משמע שרק "מקרא זה" (פסוק ג) נאמר שלא במקומו, ולא פסוק לב שלפניו (ו- ראה ראב"ע שם).

13 ל' חז"ל - עירובין עה, ב. שבועות כב, ב.
14 בהקשר שבין מן לענין השבת - ראה ת"א פרשתנו סה, ג (ובדרוש מן בתרי"ח ואוה"ת פרשתנו).
וראה לק"ש ח"ד ע' 1037 ואילך (ובהערה 19 שם). חט"ז ע' 173 ואילך.

15 שם, כב.

16 והוא ע"פ המכילתא עה"פ.

רת שבת בפועל (ורק לימוד פרשת שבת בתורה) – ולכן שאלו „מה היום מ' יומים"²².

ועפ"ז יש לתרץ²³ עוד דבר בלתי מובן: בהמשך הענין מסופר דאף לאחר שיהודיע משה לבני"ה „שבתון שבת קודש לה' מחר", ו„(המן) לא יהי' בו"²⁴ – „יצאו מן העם ללקוט"²⁵.

ולכאורה: היציאה לשדה ע"מ ללקוט המן היתה בודאי עם הכלים להביא בהם המן הביתה, ונמצא שעברו ביציאה זו על איסור הוצאה?²⁶

ואין לתרץ שזוהי כוונת אמירת ה' למשה²⁷ „עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי, ראו כי ה' נתן לכם השבת גו' שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי", שעברו בזה על „לשמור מצותי" – כי מפשוטו של מקרא (לשון הכתוב) משמע, שרק אז לאחר שיצאו ללקוט נצטוו „שבו איש תחתיו אל יצא איש", שלא יצאו ללקוט המן בשבת²⁸ (ד' בפסוקים שלפנ"ז נאמר רק שהמן לא יהי' בו, אבל לא בא איסור (במפורש)

פרשת שבת שנצטווה לומר להם והי' ב- יום הששי והכינו גו'¹⁷ עד ששאלו את¹⁸ זאת כו'.

והדברים מתמיהים, שהרי מפורש ב- פרש"י לעיל¹⁹ שפרשת שבת כבר ניתנה לישראל במרה – ומה מקום לשאלה „מה היום מיומים", דהיינו שאין נשיאי העדה יודעים כלל אודות יחודו של יום הששי, שבו חייבים להכין מאכלי שבת וכו', עד שתמהו „מה היום מיומים" ומשה הוצרך להגיד להם ולחדש „שבתון שבת קודש לה' מחר את אשר תאפו גו' ואת אשר תבשלו גו'?"²⁰

אלא ששאלה זו מתורצת בדיוק לשו- נו של רש"י עצמו²¹ – שכתב שבמרה „נתן להם מקצת פרשיות של תורה שית- עסקו בהם שבת כו'", כלומר, במרה לא נצטוו (לפרש"י) על השבת כ"א רק ניתנה להם פרשת שבת שיתעסקו בה (לימוד הפרשה²²), שעדיין לא הי' ענין של שמי-

(17) שם, ה.

(18) כן הוא בדפוסים שלפנינו (וכן בדפוס ראשון). ובכמה כתי" שתיח"י „מה זאת" (וכ"ה בהו' זאת בערלינער). – ובדפוס שני: עד ששאלוהו וזה שאמר כו'.

(19) פרשתנו טו, כה.

(20) טז, כב.

(21) ראה רמב"ן שם (בפירוש דברי רש"י). שפ"ח שלח (טו, לב). וראה רא"ם פרשתנו שם בסופו (ונת' בארוכה בשיחות ש"פ בשלח וש"פ ואתחנן תשכ"ח). – ושק"ט בארוכה במפרשי רש"י פרשתנו ופ' שלח שם.

ומ"ש רש"י בפי' ואתחנן (ה, יב), „כאשר צוך – קודם מ"ת במרה", וגם בפרש"י משפטים (כד, ג) „שבת. . . שניתנו להם במרה", (שם, ז) „שנצטוו במרה" – אין הכוונה שנצטוו לקיימם תומ", רק שניתנו להם הפרשיות ללמוד (ראה בשיחות הנ"ל). וראה לקמן הערה 31. – ולהעיר משתי הדעות שהובאו בפרש"י בא יג, יא.

(22) ואף שידעו אודות יום השבת מלימוד ה' פרשיות – מכיון שלא היו מצווים בשמירת שבת בפועל, לא עלה על דעתם שהלחם משנה בנפועל – שייד לשבת.

(23) וכן מתורצת בפשטות קשיית הרא"ם, דע"פ פרש"י (פרשתנו טז, א) דט"ז באייר יום א' בשבת הי', נמצא, שביאתם למדבר סין בט"ז אייר (פרשתנו שם) היתה ביום השבת, היינו שנסעו אז ביום השבת.

(24) שם, כו ובפרש"י.

(25) שם, כז.

(26) וראה חזקוני שם. תודיה לאו עירובין יז, ב. וראה תיב"ע שם, כט. ועוד.

(27) שם, כח-כט.

(28) ראה רש"י שם (כט): ועיקרו של מקרא כו'.

וראה נחלת יעקב שם.

סורי שבת הם שגרמו שהמן לא ירד בשבת (שהרי בעת תחילת ירידת המן עדיין לא נאסרו ישראל במלאכת שבת זו), אלא להיפך: תוכן ענין המן הוא ש-גרם שתנתן לישראל מצות השבת (עכ"פ במלאכות השייכות ללקיטת המן והכ-נתו).

בפשטות ה' אפשר לבאר זה ע"פ פרש"י עה"פ³², "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים גו' למען אנסנו הילך בתורתי גו'". — "אם ישמרו מצות התלויות בו שלא יותירו ממנו ולא יצאו בשבת ללקוט", הרי שאחד מנסיונות המן (שה' המטיר לחם מן השמים "למען אנסנו") ה' בענין לקיטתו בשבת.

אבל הא גופא טעמא בעי: מהי הסברה לזה שנסיון המן ה' דוקא בענין השבת? ובמיוחד (ע"פ הנ"ל) שזאת תהי' הסיבה שניתנה אז השבת לישראל.

שעכצ"ל שתוכן ענין המן קשור עם תוכן ענין השבת.

וי"ל הביאור בזה:

לעיל עה"פ³³, "ובקר וראיתם את כבוד ה'" פרש"י ש, "הלחם ששאלתם ל-צורך בירידתו לבקר³⁴ תראו את כבוד אור פניו שיורידהו לכם דרך חיבה ב-בקר שיש שהות להכינו וטל מלמעלה וטל מלמטה כמנוח בקופסא".

שמוזה מובן, שמלבד כללות החידוש שבנתינת המן — שהי' "לחם מן השמים",

לצאת ללקוט), ונמצא שלא עברו בני"על ציווי ה'²⁹.

[וכוונת הדיבור "עד אנה מאנתם גו'" היא (לא שבני"ע עברו על ציווי ה', כ"א) רק שהיו מחוסרי אמונה, דמכיון שראו שהקב"ה נתן להם לחם משנה ביום ה-ששי באמרו הטעם בפירוש שביום ה-שביעי, לא תמצאוהו בשדה . . לא יהי' בו³⁰, אין מקום לצאת לשדה למצוא מן].

ותמוה — מאחר שכבר אמר להם משה ד, "שבת קודש לה' מחר", הרי נאס-רו לצאת ללקוט המן בשבת מפני איסור הוצאה (ואף שלא מצאוהו בשדה, הרי הוציאו את הכלים כנ"ל)?

וע"פ הנ"ל יש לומר: ע"ד הפשט, הציווי על שמירת שבת בשלימותה לא בא עד מ"ת, ומה שכאן אצל המן נאמר להם, "שבתון שבת קודש לה' מחר" — אין זה ציווי על שמירת שבת בשלימו-תה, כ"א אך ורק על שמירתה בענינים השייכים ללקיטת המן והכנתו³¹. ולכן, מכיון שבתחילה נאמר לבני"ע רק ע"ד איסור אפי' ובישול³², לא נאסרו (עדיין) בהוצאה מרשות לרשות וכו', והיו מותרים ע"פ דין לצאת וכו', ורק כאשר ה' אמר בפירוש, "שבו איש תחתיו אל יצא גו'" נאסרו בזה.

ד. נמצינו למדין, שאין הפירוש שאי-

(29) ראה שקרט בארוכה במפרשי רש"י דלעיל

הערה 21. ואכ"מ.

(30) שם, כה-כו.

(31) ועפ"י יומתק ג"כ הא שפ"ב ואתחנן שם פרש"י "כאשר צו"ר — במרה, ולא בפ' המן (ראה מפרשי רש"י שם. רא"ם פרשתנו טו, כה. ועוד) — כי לשיטת רש"י, בפ' מן נצטוו רק על מלאכות ה-שייכות ללקיטת המן (משא"כ במרה שניתנה להם (ללמוד) כל "פרשת" שבת).

(32) פרשתנו טז, ד.

(33) שם, ז.

(34) כן הוא — "לבקר", ולא "בבקר" (כלשון רש"י לאח"י) — בדפוסים שלפנינו, דפוס שני וכת"י רש"י שתח"י (אלא שבכמה מהם הלשון, "בירידתו תראו לבקר כבוד כו"). — ובדפוס ראשון: ובקר כשיוריד לכם המן וראיתם כו'.

לכן אין לתארו בתואר מוגבל, ויש לקרואו רות רק "מן", "הכנת מזון" – והכרת ענין ה"עונג" שבמן באה לידי שלימותה רק לאחר ש"וישבתו העם ביום ה' שביעי";

והכתוב ממשיך להדגיש את גודל ה"עונג שבמן" – "וטעמו כצפיחית בדבש"⁴⁰ (כי רק אז הרגישו העונג השלם; שב-מן):

ואח"כ בא הציווי להניח ממנו "למשרת לדורותיכם", כי בה"משמרת לדורותיכם" נוגע לדעת שהמן ניתן באופן כזה שלא זו בלבד שבמשך ששת ימי החול היו רק טירחות הכי מועטות, אלא עוד זאת, שבבוא השבת הכין הקב"ה מזונם מע"ש, באופן שבשבת היתה אצלם שבי-

במדבר פ"ו, ד. וראה יומא עה, א. רש"י עה"ב בעלותך יא, ה ד"ה את הקשואים, שם, ח ד"ה וטחנו.

(39) ראה גם כלי יקר שבערה 10.

(40) וי"ל ד, כורע גד לבן" הוא הטעם שא"פ לקרותו בשם מלכד התואר הכללי "מן" (מלשון "הכנת מזון") – דמראה לבן מורה על פשיטות ש' למעלה מצבע (ראה בארוכה בזה לקו"ש ח"ט ע' 17 ואילך. ושי"ג, ו"כורע גד" היינו כפרש"י "לענין הענגול", שעגול מורה על דבר שאין לו תחילה וסוף (ראה בחיי תרומה כה, לא בסופו. לקרית ואתחנן ז, סעי"ב. שה"ש א, ג).

(41) ולהעיר מפרש"י טז, כב: ומ"א כו'.

(לנו מה שה"י מתאווה. שזהו עוד יותר מה"מיהירות שעי". מטה אהרן) (קרח יז, כג. ועיין לקו"ש ט"פ קרח), שהיתה שהיית זמן (וכן ה"י צ"ל הנחת המטה לפני ה').

וי"ל כי במציאותו של המן (למטה) כבר היו ב' פועל. כל מעדני עולם" (ל' הבמדבר" שבפנים ה' הערה) ומחשבת האדם לא באה אלא לגלות טעם זה (משא"כ במטה אהרן) שה"י צ"ל השפעה והמשכה למעלה, אלא שהיתה באופן של מהירות.

המגיע לבני" בלי שום טירחא (עכ"פ בלי הטירחא הנדרשת בלחם מן הארץ) – הנה עוד זאת, שזה גופא נתנו הקב"ה באופן של "דרך חיבה", למעט ככל האפשר את טירחת בני" בהשגת מזון זה.

ונמצא, שגדר ענין המן הוא אחד עם ענין השבת – כי מן הוא הלחם המגיע לבני" באופן של שביתה ומנוחה ותענוג, ללא טירחא ויגיעה מצדם.³⁵

ולכן, שלימות החיבה בנתינת המן היא בזה, שביחד עם נתינת המן, נתן הקב"ה לבני" את השבת, ובאופן ד, ראו כי ה' נתן לכם השבת", ראו בעיניכם כי ה' בכבודו מזהיר אתכם על השבת שהרי נס נעשה בכל ע"ש לתת לכם לחם יומיים"³⁶ – היינו, שמזונם ניתן להם בשלימותו ביום הששי כדי שביום השבת תהי' להם מנוחה שלימה, ללא שום טורח ודאגה על מזונם של יום זה.

ה. ועפ"ז יובן המשך הכתובים³⁷, דרך אחרי סיפור ענין השבת ("וישבתו העם ביום השביעי") – אז "ויקראו גו' שמו מן",

כי שם זה מורה על ענין העונג בלתי מוגבל שבו, ש"הי' כ"א מישראל טועם כל מה שהי' רוצה"³⁸ בלי הגבלה – ש-

(35) ראה גם נחלת יעקב (הובא בשפ"ח) בראשית ב, ג.
(36) פרשתנו טז, כט ובפרש"י.
(37) בהבא לקמן – להעיר גם מצורר המור פרשתנו כאן.
(38) שמו"ר פרשתנו (פכ"ה, ג'). ועד"ז ב-

(*) ולהעיר מדעת ר"א שם, ד. אף דבר לא הי' אומר בפיו אלא חושב בלבו מה שנפשו מתאווה כו', דמשמע דמיד כשחושב בלבו, ה"י טועם (באכ"י

האדם הוא „לחם מן הארץ“, ובאופן ש-
הוא בעצמו צריך לטרוח בזה (וכמא-
מר⁴⁶: הרבה עשו כר' ישמעאל – שצ"ל
ואספת דגניד גוי⁴⁷ – ועלתה⁴⁸ בידו) –
מ"מ, גם במזון זה ישנו תוכן ענין המן⁴⁹.
והענין בזה:

ידוע⁵⁰ ההפרש בין ישראל לעמים,
דלאומות העולם נשפע ריבוי השפעה,
כי אצלם ההשפעה אינה בחשבון ובאה
אליהם „חנם – מן המצות“⁵¹, בלי עבודה
(רוחנית), ולכן ההשפעה היא בריבוי, מ-
אחר שאינה תלוי בעבודה; משא"כ ה-
השפעה לישראל היא השפעה מדודה, כי
נשפע לפי עבודתם, וכמש"נ⁵², „אם כח-
קותי תלכו גוי ונתתי גשמיכם בעתם“.
ומכיון שההשפעה היא בחשבון, לכן היא
השפעה מוגבלת ומדודה, לפ"ע עבודתם
של ישראל.

אבל, ריבוי ההשפעה שאצל האומות
הוא רק ריבוי בכמות, אבל אין בהשפעה
זו עונג, בלשון התנאי⁵³ שהקב"ה משפיע
להם חיות רק „כמאן דשדי בתר כתפוי
לשונאו שלא ברצונו“; משא"כ בה-
השפעה לבני ישראל, עם היותה השפעה
מדודה, בהשפעה זו ישנו „תענוג“, כולל
תענוג דלמעלה, שהקב"ה מתענג מהש-

תה ומנוחה גמורה, „וישבתו העם ביום
השביעי“. בזה היא שלימות הידיעה וה-
הכרה (עד לאופן של ראי' – „למען
ידאו את הלחם“⁵⁴) שהקב"ה יכול להזין
את ישראל באופן שלא יצטרכו לעסוק
בשום מלאכה ויוכלו לשמור (לעסוק)
בתורה במנוחה גמורה.

ו. ההסבר האמור בשייכות של ענין
המן ליום השבת – עולה בקנה אחד עם
דברי הזהר⁵⁵, דאף שהמן לא ירד בשבת,
ה"ז רק בירידתו והמשכתו למטה ב-
עוה"ז, אבל למעלה הוא להיפך – שבר-
כת המן היתה דוקא ביום השבת, ומיני-
מתברכין כולו יומיו, שע"י ברכה זו
ביום השבת ירד המן למטה בששת ימי
החול שלאח"י.

ולכאורה צריך ביאור: מכיון ש-
„קדשו במן שלא ירד כלל בשבת“⁵⁶ –
מדוע ברכתו למעלה היא דוקא ביום ה-
שבת?

וע"פ האמור לעיל מובן: מכיון שתו-
כן ענין המן הוא – השפעת מזון באופן
של תענוג, „בפנים מאירות“ . . דרך
חיבה⁵⁷, לכן הזמן המתאים לברכה על
השפעה זו הוא דוקא ביום השבת, שאז
הוא זמן מנוחה ועונג.

ז. והנה נוסף לזה שכל התורה היא
נצחית, י"ל דזה שהמן הגשמי הוא „מש-
מרת לדורותיכם“, נצחי (וכמחז"ל⁵⁸ ש-
נגנז עם הארון) – יש בו הדגשה מיו-
חדת שתוכנו ישנו תמיד בכל אחד ואחד
מישראל. כלומר, דגם כאשר מזונו של

(46) ברכות לה, ב.

(47) עקב יא, יד.

(48) ולהעיר מהלשון ועלתה.

(49) ראה גם בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 176

ואילך.

(50) בכל הבא לקמן ראה קונטרס ומעין מאמר

ח ואילך. ועוד.

(51) ל' רש"י בהעלותך יא, ה (מספרי שם). ו-

ראה זח"ב קכח, א. זח"ג קח, א.

(52) ר"פ בחוקותי.

(53) פכ"ב. נתי' בקונטרס ומעין מ"ב פ"ב ואילך.

מאמר ז' ואילך.

(42) פרשתנו סג, ב. שם יתרו פח, א.

(43) פרש"י בראשית ב, ג. ועד"ז בפרש"י יתרו

כ, יא.

(44) ל' רש"י פרשתנו טז, ז.

(45) יומא נב, ב. וש"נ.

גלוי ובפשטות בהמן, דמלבד זאת ש-
הגיע להם ללא טירחא, הרי היו טועמים
במן כל טעם שהיו רוצים⁵⁴, ועוד זאת,
שביחד עם המן ירדו להם אבנים טובות
ומרגליות⁵⁵ שאין (עיקר) ענין אלא
לעונג.

ולכן לא ירד המן בשבת (אף שברכת
המן למעלה היא דוקא בשבת כנ"ל), כי
ענין התלבשות התענוג בהשפעה זו תכ-
ליתו לפעול בישראל ענין העונג, ולכן
דוקא ע"ז שיש בשבת ברכה על השפעת
המן, ה"ז פועל שלא ירד למטה לישראל
ביום השבת, באופן שמנוחת ישראל ביום
השבת תהי' בתכלית השלימות.

וזהו אחד הביאורים בההפך שנין
ישראל לעמים בשבת — שבני מחוייבים
בשמירת שבת, ואילו עכ"ר ששבת חייב
מיתה⁵⁶: אצל ישראל, מכיון שענין עיק-
רי בההשפעה שלהם הוא ענין התענוג,
לכן היא גורמת ומביאה את תענוג ה-
אדם, יום מנוחה ותענוג [וכן להיפך: כדי
שאיש ישראל יהי' כלי לקבל השפעה זו
צ"ל ענין השביתה ממלאכה]: משא"כ
אצל האומות, שהקב"ה משפיע להם, כ-
מאן דשדי . . שלא ברצונן, נשלל אצלם
ענין ה"רצון" והמנוחה, כ"א יגיעה וטיר-
חא דוקא.

וזהו גם ההוראה הנצחית מענין המן
לכל הדורות ("משמרת לדורותיכם") —
שאצל בני ישראל צ"ל יקר ההשפעה
שמצד הקדושה שהיא באופן של "באור
פני מלך חיים", אף אם בגלל זה צריכים
לוותר על ריבוי ההשפעה שמצד ד"שדי
בתר כתפוי, ודוקא ע"ז מגיעים למנוחה
ועונג האמיתי,

פעה זו לבני ישראל עם קרובו, ו"באור"
פני מלך חיים".

וזהו גם מעלתם של ישראל שהם
בוחרים בהקב"ה⁵⁷, היינו שמוותרים על
ריבוי ההשפעה שיכולים לקבל בדוגמת
אור"ה, ובוחרים לקבל חיותם ושפעם מצד
הקדושה דוקא, אף שהיא השפעה מדו-
דה, מאחר שרק בהשפעה זו ישנו ה-
תענוג דלמעלה, "באור פני מלך חיים".

ח. ומעלה זו בההשפעה לישראל,
באה לידי ביטוי וגילוי בענין המן:

מצד אחד אין בהמן ריבוי בכמות,
אדרבה, המן ניתן במדידה הכי מדויקת,
רק ליום אחד, ורק עומר לגולגולת, לא
העדיף המרבה והממעט לא החסיר⁵⁸:
אבל לאיך, עומר זה ניתן ב"פנינים
מאירות . . דרך חיבה", שבני ראו בזה
"כבוד אור פניו"⁵⁹ (דבאור פני מלך
חיים)⁶⁰.

וכשם שהוא מצד ה"למעלה", שבה-
השפעה שמצד הקדושה מלוש התענוג
דלמעלה — כמ"כ הוא מצד ישראל
(מקבלי ההשפעה), שההשפעה מתקבלת
אצלם באופן של תענוג. וכפי שבא ב-

(54) משלי טז, טו.

(55) ראה בארוכה אוה"ת תבא (ע' תתערב
ואילך. תתפרד ואילך). ועוד. וראה גם לקו"ש ח"ט
ע' 280. ו"ש"נ.

(56) פרשתנו טז, יח.

(57) ל' רש"י (הובא לעיל ס"ד). וראה רמב"ן
פרשתנו טז, ו (ובחיי שם, ד) ש"המן הוא מתולדות
אור העליון. ע"ש בארוכה.

(58) בניגוד להשלי, שלא מצינו בו מדידה
בבמן (וראה בשליו דבהעלותך — יא, לב) — השפעה
בריבוי, אך לא בפנים מאירות יתנהג להם" (רש"י
פרשתנו הנ"ל), וכן מצד בני, שהי' רק, לאכול ולא
לשובע" (רש"י שם טז, ח) בלי עונג. — וראה ע"ד
החסידות לקו"ש חט"ז ע' 169 ואילך.

(59) יומא עה, סע"א.

(60) סנהדרין נח, סע"ב.

ברמב"ם בסיום וחותם ספרו⁶³ – וב-
מהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ בשלח תשכ"ח,
ש"פ בחוקותי תשמ"ו)

והקמעא (בגשמיות) בתחלה תומ"י
מתברך לשובעו⁶¹, ועד שזוכים מלכת-
חילה – למזוני רויחי, לריבוי בהשפעות
גשמיות⁶², עד לריבוי ההשפעה שיהי'
„באותו הזמן", וכמבואר ומפורש ומפורט

63) שבשבוע זה (י"ד שבט תשמ"ז – יום ה-
הילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר) הי' סיום מחזור השלי-
שי של לימוד שיעור יומי בספר הרמב"ם ללומדים
ג"פ ליום (וכן סיום מחזור הראשון ללומדים פ"א
ליום).

61) ראה פרש"י בחוקותי (כו, ה) ד"ה ואכלתם.

62) ראה קונטרס ומעין מ"י פ"ג. ועוד. לקו"ש

הי"ט שם.

יתרו*

אמור להם דקדוקי דברים שהם יכולין לשמוע.

ולפום ריהטא נראה שזהו כפירוש ה-
שני במכילתא (או הרכב של שני הפירו-
שים).

ויש להבין כוונת המדרש, (א) שמש-
מיט הלשון „בלשון רכה“, (ב) מוסיף
„שהם יכולות לשמוע“ (וכן אצל האנשים
מוסיף „שהם יכולין לשמוע“).

ולכאורה נראה דהמכילתא והמדרש
פליגי מה אמר משה לנשים, דלהמדרש
אמר להן רק „ראשי דברים“, ואילו לה-
מכילתא אמר (גם) דברים „רכים“, וכמ״ש
במפרשים⁵ דהיינו דברי פיוס, כלומר,
הסברת מעלת המצות⁶ ושכר קיומן כו״ל.

[ויש להוסיף, שמפרשי עה״ת משמע
ד„לשון רכה“ כולל שני ענינים – הן
דברי פיוס כו״ל והן „ראשי דברים“, שגם
הם נקראים „לשון רכה“ כיון שקל ל-
הבינם.

וז״ל רש״י על הכתוב: „לבית יעקב
אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה, ות-
גיד לבני ישראל עונשין ודקדוקין פרש
לזכרים, דברים הקשין כגידין“ – היינו
(א) שלא פירש פירוש ד„לשון רכה“, (ב)
ב„תגיד לבני ישראל“ כתב „עונשין ודק-“

א. עה״פ, כה תאמר לבית יעקב ות-
גיד לבני ישראל“ איתא במכילתא „כה
תאמר לבית יעקב אלו הנשים ותגיד
לבני ישראל אלו האנשים, דבר אחר כה
תאמר לבית יעקב בלשון רכה אמור
ראשי דברים לנשים ותגיד לבני ישראל
ותדקדק עמהם״.

וצריך ביאור: מלשון המכילתא
(„דבר אחר כו״ל״) מוכח שיש כאן שני
פירושים, ותמוה – מה הם שני הפירו-
שים בכתוב? הרי אלה שני ענינים שו-
נים, דבתחילה מפרש מי הם „בית יעקב“
ו„בני ישראל“ – „אלו הנשים . . . אלו ה-
אנשים“ – ואח״כ מפרש אופן הדיבור
לבית יעקב – בלשון רכה, ואופן הדי-
בור לבני ישראל – תדקדק עמהם.

והנה במדרש רבה עה״פ איתא: כה
תאמר לבית יעקב אלו הנשים א״ל אמור
להם ראשי דברים שהם יכולות לשמוע,
ותגיד לבני ישראל אלו האנשים א״ל

(*) וכ״כ שבט – יום היאצ״ט של הרבנית
הצדקנית מרת ח׳ מושקא בת כ״ק אדמור
(מהור״י) ע״ה ז״ל, אשתו של – יבלח״ט – כ״ק
אדמור שליט״א. המו״ל.

(1) פרשתנו יט, ג.

(2) במכילתא לפנינו מסיים „ואמור להם“. ו-
ליתא ביל״ש כאן (רמז רעז).

(3) הגר״א לא גרס תיבות „ד״א“, אבל כ״ה

בכל דפוסי המכילתא, וכן ביל״ש עה״פ.

(4) שמור פכ״ח, ב.

(5) ראה יפה תואר (השלם) לשמרי.

(6) וראה מדרש שכל טוב בפ״, „ראשי דברים“
– „מצות קלות בלשון רכה ודברי נחת שלא יוכבדו
בעיניהם“.

(7) ועדמ״ש ברמב״ם הל׳ תשובה פ״ה ה״ה, וב-
ארוכה בפיהמ״ש פ׳ חלק באופן לימוד שלא לשמה
דקטנים ונשים.

(*) כולל הדפוסים שלא הובאה בהם באמצע
הדרשה. כה תאמר לבית יעקב בזכות יעקב ותגד
לבני ישראל בזכות ישראל (ראה מכילתא מהדורת
האראוויטץ).